

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק הגשת עצומות לכנסת, התשע"ג-2013

מבוא

"הצעת חוק הגשת עצומות לכנסת, התשע"ג-2013" באה לאפשר לכל אזרח או קבוצת אזרחים להגיש לכנסת עצומה הנוגעת לתחומי הפעילות של המדינה ומשפיעה עליהם באופן ישיר. על פי הצעת החוק, עצומות אלה יוגשו לוועדה מיוחדת שתוקם לעניין זה, והיא תקבע מה הן עצומות קבילות ותעביר אותן לוועדות הכנסת שנושא העצומה מצוי בתחום סמכותן. הוועדות ידונו בנושאי העצומות ויזמינו לדיוניהן את החותמים עליהן או את נציגיהם. לאחר הדיון, יניחו הוועדות מסקנות על שולחן הכנסת, ויושב ראש הכנסת יחליט אם לקיים עליהן דיון במליאת הכנסת.

נייר עמדה זה נועד לברר את נקודת המבט היהודית בסוגיה זו.

המבט היהודי

- 1. חשיבותה של ההתייעצות עם הציבור.** חכמינו למדו מן התורה שהא-ל התייעץ עם "פמליא של מעלה" קודם בריאת אדם הראשון. ממעשה זה הם לומדים על ההתנהגות הראויה לכל מנהיג. וזה לשונם: "לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה, שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן" (רש"י בראשית א, כו). במקום אחר אמרו חז"ל שתלמידי חכמים גדולים למדו מתלמידיהם הקטנים יותר ממה שלמדו מרבותיהם.¹ לכן חשוב שהמנהיגים יקבלו תובנות ועצות מן הציבור.
- 2. חשיבות הקשר בין המנהיג לבין הציבור.** מנקודת המבט היהודית, חייב המנהיג להיות קשוב לרחשי לב הציבור שהוא מנהיג. כך למשל כשנלחמו בני ישראל בעמלק, בחר משה לשבת על אבן במקום על כיסא נוח, שלכאורה היה מתאים יותר למעמדו כמנהיג, משום שאמר: "ישראל שרויין בצער, אף אני אהיה עמהם בצער" (רש"י שמות יז, ב). המנהיג היהודי חייב להיות מעורה בחיי עמו, וגם אם אינו יכול לעשות זאת באופן מלא.
- 3. משרה ציבורית כשירות לציבור.** המנהיג צריך לזכור תמיד שהוא משרתו של הציבור ולא אדונו של הציבור, כלשונו של התלמוד הבבלי על מי שרצו להימנע מלקבל עליהם משרה ציבורית בגלל הכבוד הכרוך בה: "כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם!" (תלמוד בבלי הוריות י"א). דוגמה קלסית למנהיגות זו נתנו לנו חכמינו, כשתיארו את שמואל הנביא כמי שלא המתין לפניית הציבור אליו, אלא נדד מקהילה לקהילה והציע את שירותיו כדיין וכנביא (תלמוד בבלי שבת נו ע"א). בעת החדשה, מנהיג אתי ויהודי זה היה הרב הראשי הראשון של ארץ ישראל, הרב קוק. עם היכנסו לביתו החדש בירושלים לאחר מינויו לתפקידו על ידי הנציב הבריטי, תלה שמשו על דלת ביתו שלט ועליו שעות הקבלה של הרב. כשהגיע השמש למחרת, גילה שהשלט הוזז, והחזירו למקומו. אחרי כמה ימים, שבהם חזר המקרה על עצמו, הבין השמש שיד אדם בדבר, והחליט שעם כל ענוותנותו הידועה של הרב כלפי מחרפיו, הפעם לא ישתוק על ביזוי כבודו, אלא שלהפתעתו גילה שמזיז השלט הוא לא אחר מאשר הרב, שהסביר לו

שבהיותו רב, עתותיו כבר אינן שייכים לו אלא לציבור. הרב קוק גם היה נוהג לחתום על איגרותיו במילים: "עבד לעם קדוש על אדמת הקודש".

הצעת חוק זו תשדר לנבחרי הציבור שנבחרו על מנת לשרת את הציבור.

¹ "אמר רב נחמן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה כעץ, שנאמר 'עץ חיים היא למחזיקים בה'?" לומר לך: מה עץ קטן מדליק את הגדול, אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים את הגדולים. והיינו דאמר רבי חנינא: הרבה למדתי מרבתי, ומחבירי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן" (תלמוד בבלי תענית ז ע"א).